

השיחה השבועית

מפי הרב אפרים כחלון שליט"א

צו - מגילת אסתר

הרב אפרים כחלון שליט"א
RabbiEfraim@BeEzratHaShem.org

פְּרִשְׁת צו - מְגִלַּת אֶסְתֵּר

הַגְּזֵרָה וְהַתּוֹרָה

הַעוֹסֵק בַּתּוֹרָה

גַּם פְּרִשְׁת צו מְלֵאָה בְּדִינֵי הַקְּרָבָנוּת, אֲבָל כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ בְּפִרְשַׁת וַיִּקְרָא, כַּמָּה סוּדוֹת וְכַמָּה דְּבָרִים נִפְלְאִים שֶׁאֶפְשֵׁר לְלַמֵּד מֵהַפְּרָשִׁיּוֹת הַלְלוּ.

אֶחָד הַדְּבָרִים שֶׁנִּלְמַד הַיּוֹם הוּא צוּוֵי הַתּוֹרָה: "זֹאת הַתּוֹרָה לְעֹלָה לְמִנְחָה וְלַחֲטָאת וְלֶאֱשֶׁם וְלִמְלוֹאִים וְלִזְבַּח הַשְּׁלָמִים" (ויקרא ז, לו). וְהַגְּמָרָא (מִנְחוֹת דף קי ע"א) לּוֹמְדַת מְזָה, אָמַר רִישׁ לְקִישׁ: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה כְּאִלּוּ הִקְרִיב עוֹלָה, מִנְחָה, חֲטָאת וְאֶשֶׁם. הַגְּמָרָא מְלַמְּדַת אוֹתָנוּ מָה הָעֲצָמוֹת שֶׁל עֵסֶק הַתּוֹרָה, אִם אַתָּה עוֹסֵק בַּתּוֹרָה? נִחְשָׁב לָךְ כְּאִלּוּ הִקְרַבְתָּ עוֹלָה, מִנְחָה, חֲטָאת וְאֶשֶׁם.

כַּמָּה עוֹלָה קָרְבָּן? שׁוֹר יָכוֹל לְעֹלֹת בְּעֶרְךָ עֶשְׂרִים אֶלֶף שֶׁקֶל אִם לֹא יוֹתֵר, כַּמָּה שְׁעוֹת עֲבוּדָה אָדָם רָגִיל צָרִיךְ לְעַבֵּד בְּשָׁבִיל לְהִבְיֵא שׁוֹר לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ? וְהַגְּמָרָא אוֹמְרַת שֶׁאָדָם שְׁלוֹמֵד תּוֹרָה נִחְשָׁב לוֹ כְּאִלּוּ הוּא הִבְיֵא אֶת כָּל סוּגֵי הַקְּרָבָנוּת, זֶה חֲבִיב לְפָנַי ה' יִתְפָּרֵךְ יוֹתֵר מֵהַכֹּל.

וּבְהִמְשָׁךְ הַגְּמָרָא הָאֵמוּרָא רַבָּא מוֹסִיף וְאוֹמֵר יוֹתֵר מְזָה: כָּל הָעוֹסֵק בַּתּוֹרָה לֹא צָרִיךְ לֹא עוֹלָה וְלֹא חֲטָאת וְלֹא מִנְחָה וְלֹא אֶשֶׁם. וְהוּא לּוֹמֵד אֶת זֶה מֵהַפְּסוּק הַנִּזְכָּר "זֹאת הַתּוֹרָה" אִם אַתָּה לּוֹמֵד תּוֹרָה "זֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מִשָּׁה" (דְּבָרִים ד, מד) "לְעֹלָה" - לֹא עֹלָה, אַתָּה לֹא צָרִיךְ עוֹלָה. "לְמִנְחָה" - לֹא מִנְחָה, אַתָּה לֹא

הַגְזֵרָה וְהַתּוֹרָה

צָרִיךְ מִנְחָה, "וְלַחֲטָאת" - לֹא חֲטָאת, אֲתָה לֹא צָרִיךְ חֲטָאת, וְכֵן בְּשֵׂאֵר הַקְּרִבָּנוֹת.

וַיֵּשׁ לָנוּ לְלַמֵּד מִזֶּה לְיָמֵינוּ, שְׂאָדָם שְׂרוּצָה לְהַקְרִיב קָרְבָּן תּוֹדָה, אוֹ קָרְבָּן עוֹלָה, רוּצָה לְבֹא וְלַעֲשׂוֹת מִשְׁהוּ לְכָבוֹד הַשֵּׁם, הוּא יְכוּל לְלַמֵּד תּוֹרָה וַיִּחָשֵׁב לוֹ הַדְּבָר כְּקָרְבָּן, בְּמִיחָד אִם הָאָדָם לוֹמֵד אֶת הַהֲלָכוֹת וְאֶת עֲוִינֵי הַקְּרִבָּנוֹת הַלְלוּ, שֶׁהוּא בְּבַחֲשֵׁינָת "וּנְשַׁלְמָה פְּרִים שְׂפִתֵינוּ" (הוֹשֵׁעַ יד, ג).

ספור המגלה

מִכָּאֵן אֲנַחְנוּ נוֹדְדִים כְּמַעַט אֶלֶף שָׁנָה אַחֲרֵי הַצְּוִי הַזֶּה לְסִפּוֹר הַמַּגְלָה וְגִזְרַת הַמֶּזֶן, שֶׁהִיָּה בְּשָׁנַת ג' אֲלָפִים ת"ד. וְהַגְמָרָא (מַגִּילָה דף טז ע"א), מְסַפֶּרֶת מָה הִיָּה מֵאַחֲרֵי הַקְּלָעִים אַחֲרֵי גִזְרַת הַמֶּזֶן.

אַחֲשׂוֹרוּשׁ נִדְדָה שָׁנָתוֹ, וְהַמֶּזֶן נִכְנָס לְחֻצָּר לְבַקֵּשׁ לְתַלּוֹת אֶת מְרֻדְכִי, בְּמָקוֹם זֶה הַמְּלָךְ אוֹמֵר לוֹ לְלַכֵּת וְלַהֲרִיב אֶת מְרֻדְכִי עַל סוּס בְּרָחוֹב הָעִיר וְלַצֶּעֶק: "כִּכָּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמְּלָךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ" (אֶסְתֵּר ו, א - י).

הַמֶּזֶן מִחֹסֶר בְּרָרָה הוֹלֵךְ וּמְחַפֵּשׂ אֶת מְרֻדְכִי שְׂכַמוּכָן נִמְצָא בְּבֵית הַמְּדָרָשׁ יַחַד עִם הַתִּינוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַבִּין, כָּלֵם בְּאִמְצַע צוּם שֶׁל שְׁלֹשָׁה יָמִים שְׂאָסְתֵּר צוֹתָה עֲלֵיהֶם (אֶסְתֵּר ד, טז). וְכָלֵם יוֹשְׁבֵים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, בְּסִגְיוֹת הַקְּשׁוֹת שֶׁבְּמִקְדָּשׁ. בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן הֵם לָמְדוּ אֶת הַלְּכוֹת קְמִיצָה, כְּשֶׂאָדָם מְתַנַּדֵּב סֵלֶת וְקִמַּח לְבֵית הַמְּקָדָשׁ, אַחַת הָעֲבוֹדוֹת הַקְּשׁוֹת בְּמִקְדָּשׁ הִיָּה לְקַמֵּץ אֶת הַמִּנְחָה כְּהַלְכָתָה (יוֹמָא דף מז ע"ב, מִנְחוֹת דף יא ע"א), צָרִיךְ לְקַמֵּץ מִהַקִּמַּח וְלִמְחֹק בְּצַד עִם הָאֲגוּדָל וְהַגִּזְרָת בְּלִי שְׂיַחְסֹר שׁוּם דְּבָר מִתּוֹךְ הַקִּמֵּץ שְׁבִיד, וְלַהֲקָרִיב אֶת זֶה עַל הַמִּזְבֵּחַ וְהַשָּׂאֵר נֶאֱכָל לַכַּהֲנָיִם

פְּרִשְׁת צו - מַגְלַת אֶסְתֵר

(עיין מנחות שם). נחשב לרגע אילו כחות נפש הם היו צריכים, הם עומדים לפני גזרת כליה לא רק שלהם אלא גם של כל העם, והם לומדים הלכות קמיצה... מה גם שבאותה תקופה זה לא היה הלכה למעשה, לא היה בית המקדש, והם בטוחים שהם עוד יזכו לראות את בית המקדש ולכן הם עסקו בהלכות הללו וזה כל מה שמעניין אותם, סגיה במנחות! הם יושבים ולומדים ברעב ובצמא, ופתאום המן בא עם הסוס.

כשראה מרדכי את המן אמר לחכמים: "תברחו מפניו, שלא יפגע בכם". מיד מרדכי התעטף בלבושו, והמן ישב לפני פתח בית המדרש, ושאל: "במה אתם עוסקים?" אמרו לו: "בזמן שבית המקדש היה קים מי שהיה מתנדב מנחה היה מביא מלא קמצו - כמה גרמים של סלת ומתכפר לו", מי מביא את זה? עני, אין לו כסף להביא בהמה אז הוא מביא מלא קמצו, "ואת הדינים של קרבן העני אנחנו לומדים". אמר להם המן: "הקמץ שלכם דחה עשרת אלפים כפר כסף שלי" - אני השקעתי עשרת אלפים כפר כסף שנתתי לאחשורוש (עיין אסתר ג ט) כדי שהוא יסכים להשמיד, להרג ולאבד את כל היהודים. אבל אתם עם קצת קמח, עם מה שאתם לומדים פה, דחיתם את הכל.

למוד מנחות דוחה גזרות

נחשב לרגע, למה המן אמר שזה בא ודחה את כל כספו, הרי בסך הכל מה שנגזר על המן זה לטיל עם מרדכי ברחובות העיר, הוא עוד לא ידע מה יהיה הסוף שלו, ושהקדוש ברוך הוא מתכנן לו עתיד להתפנה שם בגובה חמשים אמה באויר פּרס ומדי, המן עוד לא חלם שכשישאלו אותו: "מה נשמע?" הוא יגיד: "תלוי". אז למה כאן הוא אמר שקמץ המנחה דחה את כל גזרותיו?

הַגְזֵרָה וְהַתּוֹרָה

הָמוּ, לָמָּה אַתָּה מְמַהֵר לְהַסִּיק מִסְקָנוֹת? הֲרֵי הַמֶּלֶךְ אַחֲשׂוּרוֹשׁ הָיָה הַפְּכָפֶךְ (פְּסִיקָתָא זוטרתא אסתר פרק ה סימן ד), תִּלְךָ אֵלָיו מְחַר עִם עוֹד קִצָּת כֶּסֶף וְהוּא יִתְּלָה אֶת מַרְדְּכַי, לָמָּה אַתָּה מֵיָד מְשַׁתַּגֵּעַ וְאוֹמֵר שֶׁהַכֹּל נִדְחָה בְּגִלְל קִמְץ הַמִּנְחָה?.

יֵשׁ שְׂבָאָרוֹ שְׂכַל מָה שְׂאָמַר לָהֶם אֵת זֶה הָמֵן הָיָה כְּדֵי שְׂיַפְסִיקוּ לְהַתְּפַלֵּל וְלִלְמַד תּוֹרָה, שְׂיִהְיוּ רְגוּעִים (קובץ מוריה מועדים ירושלים תשס"ב עמוד רסו בשם הגאון רבי יחיאל מאיר וינגורט זצ"ל).

אֲךָ לְדַרְכֵנוּ יֵשׁ תְּשׁוּבָה בְּרוּרָה וְנִפְלְאָה, הָמֵן עִם כָּל רְשָׁעוֹתָו וְאַכְזָרִיוֹתָו וְטִמְאָתוֹ הַפִּיר מֵהוּ כְּחֵה שֶׁל תּוֹרָה, וּמִזֵּה הַתְּפַעֲל, אֵיךְ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה לּוֹמְדִים תּוֹרָה בְּכֹזָה רַגֵּעַ, עִם כָּל הַצֶּעַר וְהַפְּחַד, שְׂגוֹר עֲלֵיהֶם לְהַשְׁמִיד לְהַרְגַּ וּלְאַבֵּד, וְהֵם לֹא בּוֹרְחִים, וְלֹא מִתְּחַפְּשִׁים לְגוֹיִם, וְלֹא מִתְּחַבְּאִים, מֵהֵם עוֹשִׂים? הוֹלְכִים לִלְמַד תּוֹרָה! הַלְכוֹת הַקְּרִיבָנוֹת, הַלְכוֹת קְמִיץָה, הֵם כְּאֵלוֹ לֹא מִתְּיַחֲסִים לְגִזְרָה, וּמְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עַל תּוֹרָה, וְלִכֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יְבַטֵּל מְעֲלֵיהֶם עַל מַלְכוֹת (עֵיין אבות פרק ג משנה ה) וְתִתְּבַטֵּל הַגְזֵרָה.

הַחֵיּוֹב הַעֲצָמִי לְכַבּוֹד ה'

וּבִאֲמַת יֵשׁ לְשֶׁאֵל: לָמָּה הֵם הַתְּעַסְקוּ דוֹקָא בְּהַלְכוֹת קְמִיץָה? לָמָּה הֵם לֹא לְמַדוּ מִשְׁהוּ יוֹתֵר אֶקְטוּאֵלִי, כְּמוֹ הַלְכוֹת קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, אוֹ כָּל הַלְכָה אַחֲרָת? (עֵיין ברש"י שם דיבור המתחיל הלכות), וְהַתְּשׁוּבָה רְמוּזָה בְּתְשׁוּבָה שֶׁהִשִּׁיבוּ לְהָמֵן וְאָמְרוּ לוֹ: "בְּזִמְן שְׁבִית הַמְּקַדְּשׁ קָיָם מִי שְׂמִתְנַדָּב מִנְחָה מְבִיא מְלֹא קִמְצוֹ סִלְתָּ וּמִתְּכַפֵּר לוֹ" - לָמָּה הֵם הָאֲרִיכוּ לְסַפֵּר לוֹ אֵת הַרְקַע שֶׁל מָה שֶׁהֵם לּוֹמְדִים, לָמָּה הֵם בְּכֻלָּל מְשַׁתְּפִים אוֹתוֹ בְּלִמּוּד שְׁלֵהֶם? אֵלֶּא הֵם רָצוּ לְהִרְאוֹת לְהָמֵן: תִּרְאָה מָה אֲנַחְנוּ לּוֹמְדִים, הַלְכוֹת מִנְחוֹת, וּמָה מִיְחַד בְּקִרְבֵּן מִנְחָה? שֶׁהוּא שׁוֹה בְּכֹל - שְׁגָם הַעֲנִי הַכִּי קִטָּן מְבִיא מִנְחָה,

פְּרִשְׁת צו - מַגִּלַּת אֶסְתֵּר

וְהַמְנַחָה הַזֹּאת בָּאָה בְּתוֹרַת נְדָבָה, הוּא לֹא חַיֵּב לְהִבְיָא! הוּא רוֹצֵה לְעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהוּא חַיֵּב, וְלִכֵּן אַתָּה, הֶמֶן הַרְשָׁע שְׁשׂוֹנֵא אֶת עַם יִשְׂרָאֵל, תַּחֲשֹׁב לָמָּה דְּוֹקָא אֶת הַיְהוּדִים אַתָּה רוֹצֵה לְהַרְג, הֲרִי יֵשׁ לָךְ מֵאָה עֲשָׂרִים וְשִׁבְעַ מְדִינוֹת (עֵיִן אֶסְתֵּר א, א), לָמָּה דְּוֹקָא אוֹתְנוּ אַתָּה שְׁוֹנֵא? כִּי אֲנַחְנוּ שׁוֹמְרִים מְצוֹת! אֵיךְ אָמַר הֶמֶן לְאַחַשְׁוֵרוּשׁ, "וְדַתִּיָּהֶם שְׁנוֹת מְכַל עָם" (אֶסְתֵּר ג, ח) יֵשׁ לָהֶם חֻקִּים מְשֻׁנִּים וְהֵם גַּם נִרְאִים מְשֻׁנִּים, מְרַדְּכֵי הַיְהוּדִי הִיָּה נִרְאָה כְּמוֹ יְהוּדִי עִם פְּאוֹת אֲרָכוֹת! כְּכֹה אוֹמֵר הֶבֶן אִישׁ חֵי (בן אִישׁ חֵיל ח"א דְּרוּש ג לשבת זכור דף ל ע"א), הוּא לֹא מִתְחַפֵּשׁ וְנִרְאָה כְּמוֹ גוֹי, הוּא יְהוּדִי וְנִרְאָה יְהוּדִי כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ. הוּא לֹא מְנַסֵּה לְחַקוֹת אֶת הַגּוֹיִם, וְזוֹ הַתְּשׁוּבָה לְהֶמֶן שְׁרוֹצֵה לְהַרְג אֶת הַיְהוּדִים בְּגִלְל שְׁהֵם יְהוּדִים - לְהִיּוֹת יוֹתֵר יְהוּדִים וְנִעְצֵק בְּמִי שְׁרוֹצֵה לְהַתְּנַדֵּב מְנַחָה, הוּא לֹא חַיֵּב אֲבָל הוּא רוֹצֵה עוֹד מְצוֹת וְעוֹד חַיּוּבִים כְּדִי לְשַׁמַּח אֶת הַשָּׁם, דְּוֹקָא אֶת הַסְּגִיָּא הַזֹּאת בְּלִמְדָּה, לְהִרְאוֹת שְׁגָם אֲנַחְנוּ כִּיְהוּדִים רוֹצִים לְעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִמָּה שְׁצָרִיךְ, וְאוֹהֲבִים אֶת הַתּוֹרָה וּמְצוֹתֶיהָ, וְכִיּוֹן שְׂאִין לָנוּ כִּיּוֹם בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאֵינְנוּ יְכוּלִים לְהִבְיָא מְנַחָה, לְכָל הַפְּחוֹת נִעְצֵק בְּתוֹרַת מְנַחַת נְדָבָה (עֵיִן בַּמַּהֲרַש"א בַּמַּגִּלָּה דָּף טז ע"א דִּיבּוּר הַמַּתְחִיל אֶזֶל).

נְדָבָה וְכַפָּרָה

וְאֲמַנְם צָרִיךְ לְהַתְּבוּנָן, אִם הֵם עֲסָקוּ בְּתוֹרַת מְנַחַת נְדָבָה לָמָּה הַזְּכִירוּ לְהֶמֶן שֶׁהִמְבִּיא מְנַחַת נְדָבָה לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ מִתְּכַפֵּר לוֹ, עַל מָה מִתְּכַפֵּר, הֲרִי אֲמַרְנוּ שְׁהֵם לְמַדּוּ עֲנִינֵי מְנַחַת נְדָבָה?

וְהַתְּשׁוּבָה שְׁגָם אֶת הַקְּטְרוּגַת שְׁקִטְרוּגָה מִדַּת הַדִּין עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִלְכוּ לְסַעֲוֵדָתוֹ שֶׁל אַחַשְׁוֵרוּשׁ (עֵיִן בַּמַּגִּלָּה דָּף יב ע"א וּבַמְדַרְשׁ רַבָּה אֶסְתֵּר פֶּרֶשָׁה ז סִימָן יג), רְצוּ אוֹתָם הַלּוֹמְדִים לְסַלֵּק, וְלִכֵּן כְּוִנּוּ

הַגְזֵרָה וְהַתּוֹרָה

בְּמִנְחָתָם שִׁיחִיָּה זֶה גַם כַּכְּפָרָה וְכַתְּשׁוּבָה לְהִמָּן: אַתָּה בָּא אֵלֵינוּ
בְּחֶרֶב וּבְחַנְיָת, וְאַנְחָנוּ בָּאִים אֵלֶיךָ בְּשֵׁם הַשֵּׁם אֱלֹקִים צְבָאוֹת
אֲשֶׁר חֲרַפְתָּ! אַתָּה מִחֶרֶף שָׁם שָׁמַיִם, אַתָּה מְנַסֶּה לְהַכְשִׁיל אוֹתָנוּ,
קִדְּם כָּל אֲנַחְנוּ מְרָאִים לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁאַנְחָנוּ אוֹהֲבִים אֶת
הַמִּצְוֹת, אֲנַחְנוּ רוֹצִים אֶת הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת! רוֹצִים אֲפֹלוּ עוֹד
חַיּוּבִים נוֹסְפִים. וְעַל מָה שֶׁחֲטָאנוּ אֲנַחְנוּ רוֹצִים כַּפָּרָה, וְאִיפֹה
מוֹצְאִים כַּפָּרָה? בַּתּוֹרָה שֶׁהִיא תְּשׁוּבַת הַמִּשְׁקָל הַכִּי גְדוּלָה וְהַכִּי
קִדּוּשָׁה (עֵינַי מִדְּרַשׁ רַבָּה מִרְגְּלוֹת פֶּרֶשֶׁת קְדוּשִׁים פֶּרֶשָׁה כֹּה סִימָן א).

לְכָל דְּבַר סִבָּה

וּבְאַמַּת מִי שִׁירָאָה אֶת מַגְלַת אֶסְתֵּר, יִבִּין אֵיךְ בְּאַמַּת צָרִיךְ
לְהִתְנַהֵג בְּחַיִּים. אִם בָּאוֹת עַל הָאָדָם צָרוֹת הוּא צָרִיךְ לְפַשְׁפֵּשׁ
בְּמַעֲשָׂיו לְמָה הִגִּיעוּ אֵלָיו הַיְסוּרִים הָאֵלֶּה (בְּרִכּוֹת דָּף ה ע"א), אֵינְךָ כִּזָּה
דְּבַר שֶׁסֶּתֶם הִגִּיעַ בְּלִי סִבָּה, אֵינְךָ מִיתָה בְּלֹא חֶטָּא וְאֵינְךָ יְסוּרִין בְּלֹא
עוֹן (שֶׁבֶת דָּף נה ע"א), וְלִכֵּן אֶסְתֵּר שׁוֹאֵלֶת אֶת מְרַדְּכִי, כְּשֶׁמְרַדְּכִי
יוֹצֵא עִם שָׂק וְאֶפֶר לְרַחוּב הָעִיר שׁוֹשֵׁן "מָה זֶה וְעַל מָה זֶה"
(אֶסְתֵּר ד, ה), מָה הַשְּׂאֵלָה הַזֹּאת "מָה זֶה וְעַל מָה זֶה?" אֶת לֹא יוֹדַעַת
שֶׁהִמָּן רוֹצֵה לְהַרְגֵּךְ אֶת כָּל הַיְהוּדִים? הֲלֹא יִדְעָה הַכָּל בְּרוּחַ הַקִּדּוּשׁ
(יְעִזְרוֹת דְּבַשׁ דְּרוֹשׁ ט). וּמִבְּאֵרִים חַז"ל (מַגִּילָה דָּף טו ע"א), אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, שֶׁלָּחָה לוֹ אֶסְתֵּר: "שְׂמָא עֲבָרוּ יִשְׂרָאֵל עַל חֲמִשָּׁה חֲמִשִּׁי
תּוֹרָה שֶׁכְּתוּב עֲלֵיהֶם מְזָה וּמְזָה הֵם כְּתוּבִים" (שְׁמוֹת לֵב, טו), אֶסְתֵּר
שׁוֹאֵלֶת בְּדַרְךְ רְמֵז אֶת מְרַדְּכִי, שְׂמָא עֲבָרוּ יִשְׂרָאֵל עֲבָרוֹת וְהִפְרוּ
אֶת לוחוֹת הַבְּרִית שֶׁהָיוּ נִקְרָאִים מְשַׁנֵּי הַצְּדָדִים וְחֻקוֹקִים בְּדַרְךְ
גַּם (עֵינַי שֶׁבֶת דָּף קד ע"א מ"ם וּסְמֵךְ שְׁבִלּוּחוֹת וְכוּ', וְעֵינַי בְּמַהֲרַשׁ"א בְּמַגִּילָה
דָּף טו ע"א דִּיבּוֹר הַמִּתְחִיל לְדַעַת), אִם יֵשׁ גִּזְרוֹת כְּנִרְאָה שֶׁהֵם עֲבָרוּ
עֲבָרוֹת, תְּבַדֵּק מָה קוֹרָה בְּעַם יִשְׂרָאֵל. אֶסְתֵּר לֹא אָמְרָה לְמְרַדְּכִי,
נִכְנַס אֶת הַמִּטְכָּ"ל, אֶת הַמְּשָׁלָה, אֶת הָאֵף בִּי אֵי, אֶלֶּא אָמְרָה לוֹ:

פְּרִשְׁת צו - מַגְלַת אֶסְתֵּר

תבדק אם זה בגלל העברות! וזה מה שעם ישראל ידע והכיר, יש גזרות כנראה אנחנו לא בסדר, נחזור בתשובה והכל יהיה בסדר.

וכיון שעם ישראל צעד בדרך הזו, מה קרה? הכל התהפך. "ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשנאייהם" (אסתר ט, א). בכח התורה, בכח התשובה הם בטלו את כל גזר הדין שהיה בשמים והפכו את זה לטובה ולברכה.

להתחנף לרשעים

אם נתבונן במגלה נראה עוד דבר מפלא, יש אנשים שחושבים שצריף לבא ולהתחנף לרשעים, למצא חן בעיני הנוצרים או הערבים. בואו נראה את ההסטוריה, כשמרדכי רואה את המן הוא יודע שזה כמה ימים בודדים לפני שהמן הורג אותו, והמן אומר לו "הקמח שלכם דחה עשרת אלפים כפר כסף שלי", מרדכי אומר לו: "רשע, עבד שקנה נכסים, עבד למי ונכסים למי?" (מגילה דף טז ע"א), מרדכי לפני כלם לא מתבלבל ומוכיח את המן שהוא עבד שלו.

המן העבד של מרדכי

איה המן נהפך להיות העבד של מרדכי? חז"ל מספרים (תרגום שני אסתר פרק ג פסוק ב), שהמן מכר את עצמו למרדכי בעד כפרות לחם לחילים שלו בצבא. שקדם לכן שניהם היו שרי צבא, המן ומרדכי, מרדכי למד את החילים שלו איה לאכל בצורה נכונה כדי שישאר להם גם למחרת, אבל המן האכיל את החילים שלו כמו בהמות, גמרו את הכל כבר ביום הראשון. למחרת באו החילים של המן ובקשו עוד אכל, והמן אין לו. הוא פחד מהחילים שלו

הַגְזֵרָה וְהַתּוֹרָה

וְהִלֵּךְ לְבַקֵּשׁ עֲזָרָה מִמְּרַדְכֵי הַיְהוּדִי. מְרַדְכֵי לֹא רוֹצֵה לַעֲשׂוֹת טוֹבוֹת בְּחֻמָּם לַגּוֹי הַרְשָׁע הַזֶּה (עֵינַי דְּבָרִים ז', ב', וְעַבּוּדָה זֶרָה דָּף כ ע"א), וְלָכֵן הוּא בִקֵּשׁ תְּשׁוּלוֹם, וְכִשְׁלֹא הָיָה לוֹ מָה לְשַׁלֵּם, הִצִּיעַ מְרַדְכֵי לְקַנּוֹת אוֹתוֹ לְעַבְד, וְהֶמֶן הִלֵּךְ וְרָשָׁם עִם הַדָּם שֶׁלוֹ עַל הַנֶּעֱעַל שֶׁל מְרַדְכֵי: 'אֲנִי הֶמֶן בֶּן הַמִּדְתָּא עַבְד לְמְרַדְכֵי'. בְּכָל פַּעַם שֶׁהָיָה הֶמֶן עוֹבֵר, מְרַדְכֵי הָיָה מְרִים אֶת הַרְגֵל וּמְרָאָה לוֹ - אֶתָּה זוֹכֵר שֶׁאַתָּה הָעַבְד שְׁלִי, לָכֵן אָמַר הֶמֶן "וְכָל זֶה אֵינְנוּ שׁוֹה לִי בְּכָל עֵת אֲשֶׁר אֲנִי רֹאֶה אֶת מְרַדְכֵי הַיְהוּדִי" (אסתר ה', יג), וּמְרַדְכֵי עַד הִרְגַע הָאֲחֵרוֹן לֹא מִשְׁתַּנֵּה בִּירְאָת הַשָּׁמַיִם שֶׁלוֹ, הוּא לֹא מִתְחַנֵּף לְרִשְׁע הַזֶּה, שֶׁהוּא יָדַע שֶׁכָּל הַמִּתְחַנֵּף לְרִשְׁעִים סוֹפּוֹ נוֹפֵל בְּיַדֵיהֶם (עֵינַי מִדְרָשׁ אֱלֹה אֲזַכְרָה נוֹסַחָה א עִם בִּיאור שִׁיח יִצְחָק עֲמוּד כד), וְלָכֵן כְּדִי לֹא לִפְלֵ לִידֵים שֶׁל הַרְשָׁע צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת הַהֶפֶךְ, וְכִשְׁהֶמֶן מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ לַעֲלוֹת עַל הַסּוֹס, הוּא אוֹמֵר לְהֶמֶן: "אֲנִי לֹא יָכוֹל לַעֲלוֹת עַל הַסּוֹס, אֲנִי חָלַשׁ מֵהַתְעַנִּית, תִּתְּכּוֹפֶף וְאֶעֱלֶה עָלֶיךָ וּמִשָּׁם לְסוֹס" וְהֶמֶן הִתְּכּוֹפֶף תַּחַת רִגְלֵי מְרַדְכֵי, וְכִשְׁעָלָה מְרַדְכֵי עַל הַסּוֹס בְּעֵט בּוֹ, וּפְתָאוֹם הֶמֶן נִהְיָה תִלְמִיד חָכָם, וְהוּא שׁוֹאֵל אֶת מְרַדְכֵי: "מָה, לֹא כְּתוּב אֶצְלָכֶם "בְּנִפְל אוֹיְבֶךָ אֵל תִּשְׁמַח" (מִשְׁלֵי כד, יז), לָמָּה אֶתָּה שִׂמַּח בְּהַשְׁפֵּלְתִּי?" אָמַר לוֹ מְרַדְכֵי: "הַפְּסוּק מְדַבֵּר רַק עַל יְהוּדִים, לֹא עַל שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל כְּמוֹךָ, שֶׁעֲלִיכֶם נֶאֱמַר "וְאֶתָּה עַל בְּמוֹתֵימוֹ תִּדְרֹךְ" (דְּבָרִים לג, כט), מִצְוָה לְדְרֹךְ עֲלִיכֶם".

הַנְּהַגַת מְרַדְכֵי וּשְׂאָר צְדִיקֵי דוֹרוֹ, מְלַמֶּדֶת אוֹתָנוּ אֵיךְ לְהִתְנַהֵג עִם הַרְשָׁעִים, אֵיךְ לְהִתְמוּדֵד עִם צָרוֹת וּגְזֵרוֹת רְעוֹת, וְאֵיךְ לְהִתְמוּדֵד אִפְלוֹ עִם הַחֲטָאִים. עֲשִׂיתָ עֲבֵרוֹת וְצָרִיךְ כִּפְרָה? אֵינְ בְּעֵינָה! תַּחֲזוֹר בְּתִשׁוּבָה, תִּתְּקַן מָה שֶׁעָשִׂיתָ, תִּלְמַד תּוֹרָה, תִּקְרָא אֶת פֶּרֶשֶׁת הַקְּרָבָנוֹת, וְאֶתָּה כְּבָר בְּדֶרֶךְ הַטוֹבָה.

זֶה גַּם מָה שֶׁאַנְחֵנוּ לוֹמְדִים מֵהַפְּסוּק שֶׁהִתְחַלְנוּ בּוֹ, "זֹאת הַתּוֹרָה לַעֲלֹה לְמִנְחָה וְלַחֲטָאת וְלֹאֲשָׁם" - מִי שֶׁמְקִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים

פְּרִשְׁת צו - מַגְלַת אֶסְתֵּר

הִלְלוּ אֵין לוֹ מַמָּה לְחַשֵּׁשׁ, עֲוֹנוֹתַי מְחוּלִים לוֹ, וּמִתְבַּטְּלוֹת מֵעֲלִיו
כָּל גְּזֵרוֹת קִשּׁוֹת וְרַעוֹת, וּמִרְבֵּה תוֹרָה מִרְבֵּה חַיִּים (אבות פרק ב
משנה ז).

“וְלֹא תִמּוֹתוּ”

יֵשׁ עוֹד רַעֲיוֹן שֶׁהוּא מְשַׁתֵּף לְפָרְשָׁה וְלַמְּגִלַת אֶסְתֵּר. הַתּוֹרָה
מְלַמֶּדֶת אֶת הַכֹּהֲנִים אֶת הַדִּינָיִם כִּי צַד יִנְהַגוּ בַּמִּשְׁכָּן, וְאַנְחֵנו
רוֹאִים שֶׁזֶה מִמֶּשׁ בְּיַד קִשָּׁה, “וּפְתַח אֶהֱל מוֹעֵד תִּשְׁבוּ יוֹמָם
וְלַיְלָה” (ויקרא ח, לה), הַכּוֹנֵנָה אֶסּוּר לְהַשְׁאִיר אֶת אֶהֱל מוֹעֵד לְלֹא
שְׂמִירָה שְׁבַעֲיָה יָמִים בְּשָׁבוֹעַ (עֵיין בְּרֵאשִׁית רַבָּה פֶּרֶשׁת וַיְחִי פֶּרֶשׁה ק
סִימָן ז), “וּשְׂמֵרְתֶם אֶת מִשְׁמֶרֶת ה’ וְלֹא תִמּוֹתוּ כִּי כֵן צִוִּיתִי” (שם),
אוֹמֵר מִשֶּׁה רַבְּנוֹ: אֲנִי מִצְוֶה עֲלֵיכֶם בְּשֵׁם הַשֵּׁם אֶת הַצְּוִי הַזֶּה,
“וְלֹא תִמּוֹתוּ”: אִם אֵין אַתֶּם עוֹשִׂים כֵּן אַתֶּם מְתַחֲיָבִים מִיָּתָה (רש”י
שם). לָמָּה מִשֶּׁה רַבְּנוֹ מִפְּחִיד אוֹתָם, לָמָּה הוּא קִיֻּצוֹנִי כִּזֶּה? שְׂכִיבָא
בְּטוֹב, אִם תִּשְׁמְרוּ תִקְבְּלוּ מְלִיוֹן דּוֹלָר כָּל אֶחָד, תִּקְבְּלוּ זֶהָב,
יְהִלּוּמִים, מִשֶּׁהוּ, לָמָּה יִשָּׁר בְּיַד קִשָּׁה?

אוֹתוֹ הַדְּבָר בְּסִפּוּר הַמְּגִלָּה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְעַנֵּשׁ אֶת עַם
יִשְׂרָאֵל שְׁחַטָּאוּ בְּסַעֲוֹדַת אַחֲשׁוּרוּשׁ (עֵיין בַּמְּגִלָּה דָּף יב ע”א וּבַמְּדַרְשׁ
רַבָּה אֶסְתֵּר פֶּרֶשׁה ז סִימָן יג), בְּיַד קִשָּׁה עִם גְּזֵרַת הָמֶן וְהֵם נִמְצָאִים
בְּפַחַד וְחֶרְדָּה חֲדָשִׁים רַבִּים, וְכִשְׂמֵתְעוֹרְרִים לְתִשׁוּבָה מִתְבַּטְּלַת
הַגְּזֵרָה. לָמָּה לֹא בְּטוֹב לְנִסּוֹת לְקָרֵב אוֹתָם עִם סְכָרִיוֹת, סִפּוּרִים,
לָמָּה בְּפַחַד?

מִהַדְּבָרִים הָאֵלוּ אֲנַחְנוּ לוֹמְדִים מֵהֵי דְרָךְ ה’, אֵיךְ לָשׁוּב בְּתִשׁוּבָה,
אֵיךְ בְּאַמֶּת לְהַצְּלִיחַ לְשִׁמּוֹר תּוֹרָה וּמִצְוֹת וְלִהְלָחֵם עִם הַיִּצָּר הָרַע.
כְּשִׁיֻּצָר הָרַע יוֹדֵעַ שִׁישׁ כָּאֵן עֲנֵשׁ הוּא לֹא בָּא אֵלָיךְ, כְּשִׂמְזִכִּירִים לוֹ
יוֹם הַמִּיתָה הוּא בּוֹרַח (בְּרֵכוֹת דָּף ה ע”א), לְפַעְעִמִּים צָרִיךְ לְעוֹרֵר אֶת

הַגְזֵרָה וְהַתּוֹרָה

הָאֲנָשִׁים וְלוֹמַר לָהֶם: "וְלֹא תָמוּתוּ" - תַּעֲשׂוּ רְצוֹן ה' וְלֹא תָמוּתוּ.
יְהִי רְצוֹן שְׁנֵזֶכֶה בְּעֵזְרַת ה' כְּלָנוּ לְחַזֵּר בְּתַשׁוּבָה שְׁלֵמָה, בְּחֶסֶד
וּבְרַחֲמִים וְלֹא נִצְטָרֵךְ מִלֶּךְ קָשָׁה כְּהֵמָּן לָשׁוּב בְּתַשׁוּבָה (עֵינן סְנֵה־רֵין
דף צו ע"ב). אֲמֵן כֵּן יְהִי רְצוֹן.